«Тасдиқ мекунам»
ректори Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи академик Бобоҷон Ғафуров»
_______ профессор А.И. Усмонзода
«___» ____01____ соли 2022

ХУЛОСАИ
КАФЕДРАИ ФИЛОЛОГИЯИ АРАБИ ФАКУЛТЕТИ ЗАБОНҲОИ ШАРҚИ МУАССИСАИ ДАВЛАТИИ ТАЪЛИМИИ «ДОНИШГОҲИ ДАВЛАТИИ ХУҶАНД БА НОМИ АКАДЕМИК БОБОҶОН ҒАФУРОВ»

Диссертатсияи унвонҷӯ Саидғанизода Саидсултонхон дар мавзуи «Хусусиятҳои бадеӣ ва услубии насри Аҳмади Ғаззолӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯйи ихтисоси 6D021400-Адабиётшиносӣ (6D021403-Таърихи адабиёт, равобити адабӣ) дар кафедраи филологияи араби факултети забонҳои шарқи Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи академик Бобоҷон Ғафуров» ба иҷро расидааст.

С.Саидғанизода хатмкардаи Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи академик Бобоҷон Ғафуров аз рӯйи ихтисоси филолог-шарқшинос, забоншинос, муаллими забони арабӣ ва забону адабиёти тоҷик (2013) буда, дар вазифаҳои коргузори кафедраи филологияи араби факултети забонҳои шарқ (2012-2017), муаллими кафедраи филологияи араби факултети забонҳои шарқ (2017 то ҳол) фаъолият дорад. Ӯ пайваста бо корҳои илмӣ машғул буда, дар таълифи як қатор мақолаҳои илмӣ саҳм дорад, дарсҳояшро дар сатҳи баланд мегузаронад, дар корҳои ҷамъиятӣ низ фаъол аст. Барои фаъолияти пурсамараш бо сипоснома ва тухфаҳои хотиравии раёсати донишгоҳ қадр карда шудааст.

Рисолаи номзадии унвонҷӯи кафедра С.Саидғанизода «Хусусиятҳои бадеӣ ва услубии насри Аҳмади Ғаззолӣ» дар кафедраи филологияи араби факултети забонҳои шарқи Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи академик Бобоҷон Ғафуров» (роҳбари илмӣ -доктори илмҳои филология, профессор У.А. Ғаффорова) таълиф ва ба дифоъ омода гардидааст.

Ҳадаф ва вазифаҳои таҳқиқоти мазкур муайян кардани зиндагинома ва мероси адабӣ, вежагиҳои насри ирфонии Аҳмади

Ғаззолӣ, нишон додани махсусияти «Савонеҳ-ул-ушшоқ» ва «Рисолат-ут-туюр» ва баррасии маҳорати адабии Аҳмади Ғаззолӣ, тайъини ҷойгоҳи «Савонеҳ-ул-ушшоқ» ва «Рисолат-ут-туюр»-и Аҳмади Ғаззолӣ дар таърихи адабиёти асри XII ва таъсири калом ва андешаҳои ӯ ба осори суханварон, донишмандон ва мутафаккирони асримиёнагии форсу тоҷик мебошад.

Аҳамияти назариявии таҳқиқот иборат аз он аст, ки натиҷаҳои бадастовардаи онро метавон дар таҳқиқу баррасии масоили гуногуни адабиётшиносӣ, баҳсҳои адабиётшиносӣ, аз ҷумла таърихи адабиёти асри XӀI, бавижа қисматҳои марбут бар таърихи тазкираҳои ирфонӣ, анвои адабӣ ва сохторшиносӣ, назарияи адабиёт, накди адабӣ мавриди истифода қарор дод. Таҳқиқоти диссертатсионӣ барои муҳаққиқоне, ки ба пажӯҳиши масоили гуногуни адабиётшиносӣ оғоз менамоянд, маводи назарии фаровон дода метавонад.

Аҳамияти амалии таҳқиқот дар он аст, ки маводи онро метавон дар таълифи китобҳои дарсӣ ва дастурҳои таълимӣ оид ба таърихи адабиёт, назарияи адабиёт, накди адабӣ, сабкшиносӣ, ҳамчунин, мақолаҳову диссертатсияҳои илмӣ ба ҳайси манбаъ истифода бурд. Натоиҷи бадастомадаи кор метавонанд зимни навиштани корҳои курсӣ, рисолаҳои хатм ва магистрӣ, ҳамчунин, ҳангоми таълими курсу семинарҳои тахассусӣ дар омода намудани маводи лексионӣ мавриди истифода қарор бигиранд.

Навгониҳои илмии таҳқиқот.

Дар рисола бори аввал осори «Савонеҳ-ул-ушшоқ» ва «Рисолат-ут-туюр»-и Аҳмади Ғаззолӣ ба ҳайси манбаи боэътимоди тасаввуф ва насри ирфонии форсу тоҷик бо назардошти мазмуну мундариҷа, сохтор, банду баст, вижагиҳои адабиву ҳунарӣ, шеваҳои нигориш, қимати илмиву адабӣ омӯхта шудааст.

Таҳқиқоти диссертатсионӣ дар доираи барномаи дурнамои корҳои илмию таҳқиқотии кафедраи филологияи арабӣ факултети забонҳои шарқи МДТ «Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи академик Б.Ғафуров» дар мавзӯи “Робитаҳои адабии арабу аҷам ва поэтикаи шарқ” иҷро шудааст.

Тасвиб ба амалисозии натиҷаҳои диссертатсия қонеъкунанда мебошад. Нуктаҳои диссертатсия дар конференсияҳои байналмилалӣ, ҷумҳуриявӣ, минтақавӣ ва семинарҳои илмию методии МДТ-и “Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи академик Бобоҷон Ғафуров” гузориш ёфтаанд. Интишороти муаллиф аз рӯйи диссертатсия хеле

муфассал дар 12 мақолаи илмӣ ба мутахассисон ва доираи васеи хонандагон манзур карда шудааст.

Нуктаҳои асосии ҳимояшавандаи рисола аз инҳо иборатанд:

1. Баррасӣ ва таҳқиқи рӯзгор ва осори Аҳмади Ғаззолӣ, пеш аз ҳама бар асоси истифодаи сарчашмаҳои адабиву таърихии наздик ба замони ӯ, тазкираҳо ва осори дигар мавриди омӯзиш қарор мегирад, чун бештари маълумот дар бораи муаллифи асар дар ин навъ осор ҷой гирифтаанд, зеро то кунун ба таври мустақил дар адабиётшиносии тоҷик ин мавзуъ ба унвони матлаби муфиди адабӣ мавриди таҳқиқ қарор нагирифтааст.

2. Бар асоси мутолиаи осори Аҳмади Ғаззолӣ метавон муқаррар намуд, ки ӯ ҳам дар забони форсӣ ва ҳам дар забонӣ арабӣ таълифоте ба анҷом расонидааст, ки нақш ва ҷойгоҳро дар густариши адабиёт дар забонҳои форсиву тоҷикӣ ва арабӣ муқарррар месозанд. Ин амр баёнгари он аст, ки мақоми Аҳмади Ғаззолӣ дар ҷараёни таҳқиқ ҳамчун нависандаи чирадаст дар таълифи осоре арзишманд дар ду забон муаррифӣ мешавад, ки баробар ба ин саҳми ӯро дар ривоҷи насри арабӣ ва форсӣ бо сабку салиқаи хос мушаххас мегардонад.

3. «Савонеҳ-ул-ушшоқ» ва «Рисолат-ут-туюр»-и Аҳмади Ғаззолӣ ба унвони асари шомил дар навъи насри ирфонӣ-фалсафӣ буда, таҳқиқу баррасси он пеш аз ҳама барои шинохти сабку шеваи нигориши насри ирфонии адабиёти форсу тоҷик ва маърифати бадеии адабиёт нақши муҳим дорад. Аз ин рӯ, нақши ин адиб барои рушди шеваи нигориши насри фалсафӣ ва ирфонии форсу тоҷик дар аҳди ӯ муҳим буда, барои ривоҷи ин шева ба ҳукми сарчашмаҳои муҳим хидмат кардааст.

4. «Савонеҳ-ул-ушшоқ» ва «Рисолат-ут-туюр»-и Аҳмади Ғаззолӣ ба ҳукми асари дорои вижагиҳои адабӣ ва таълифоти ҷудогонаву мустақил дар омӯзиши адабиёти гузаштаи форсу тоҷик ва маърифати насри форсӣ метавонад чун сарчашмаи муҳими адабӣ хидмат кунад. Истифодаи фаровони ашъори форсӣ аз суханварони қадим ва ҳамзамони хеш ин асарро ба унвони сарчашмаи адабӣ муаррифӣ кардааст, ки муқоисаи он бо мутуни аслии девони шуаро аз аҳамияти илмӣ холӣ нест. Сониян, дар китоб намунаҳои фаровони ашъори худи адиб низ истифода шудаанд, ки нақши онро дар муаррифии Аҳмади Ғаззолӣ ҳамчун суханвар бозгӯӣ мекунанд.

5. «Савонеҳ-ул-ушшоқ» ва «Рисолат-ут-туюр»-и Аҳмади Ғаззолӣ аз арзишҳои шоистаи адабӣ бархурдор буда, бо сабк ва шеваи нигориши хосае ба қалам омадааст, ки ин вежагиҳо пеш аз ҳама дар усули баён,

корбурди фаровони саноеаи бадей, аносири ҳунари нависандагӣ бозтоб ёфта, адибро дар баробари мутафаккир ва орифи соҳибназар будан, барои хонанда чун нависандаи чирадаст ва ҳунарвар ошно месозанд.

Эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот дар сатҳи зарурӣ қарор дорад: аз рӯйи маводи диссертатсия 12 мақолаи илмӣ, аз ҷумла, 4 мақола дар маҷаллаҳои тавсиявии КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба чоп расидаанд. Мақолаҳо мазмуни диссертатсияро ифода мекунанд. Ҳамчунин гузоришоти унвонҷӯ дар конференсия ва семинарҳои илмию методии сатҳи ҷумҳуриявӣ ва донишгоҳӣ дар солҳои 2016-2022 аз рӯйи натиҷаҳои таҳқиқ пешниҳод ва мавриди муҳокима қарор ёфтаанд.

Мақолоте, ки аз рӯйи таҳқиқоти диссертатсионӣ ба нашр расидаанд:

I) мақолаҳо дар маҷаллаҳои аз ҷониби КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсияшуда:

[1-М] Рӯзгор ва сори Аҳмади Ғаззолӣ / С.Саидғанизода // Паёми ДДОТ ба номи С.Айнӣ / ISSN (2219-5108) - №4 (76), 2018 - Душанбе. С. 212-215.

[2-М] Ташаккули истилоҳоти ирфонӣ дар адабиёти тоҷик / С.Саидғанизода // Паёми ДДОТ ба номи С.Айнӣ / ISSN (2219-5108) - №5 (77), - Душанбе. С. 195-199.

[3-М] Истифодаи санъатҳои бадей дар “Савонеҳ”-и Аҳмади Ғаззолӣ / С.Саидғанизода // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон / ISSN (2413-516X) - №7, 2020 - Душанбе. С. 304-307.

1**[4-М]** Андешаҳои ирфонии Аҳмади Ғаззолӣ / С.Саидғанизода // Паёми ДДБохтар ба номи Н.Хусрав / ISSN (2663-5534) - №1/4 (94), - Бохтар. С. 34-37.

II. Мақолаҳо дар дигар маҷаллаю маҷмӯаҳои илмӣ:

[5-М] Аҳмади Ғаззолӣ ва мактаби ӯ / С.Саидғанизода // Роҳи Абрешим ва робитаҳои байнифарҳангии Авруосиё, (маводи конференсияи байналмилалии илмӣ-назариявӣ бахшида ба соли рушди сайёҳӣ ва хунарҳои мардумӣ) 3 – июли 2018 – Душанбе. С. 274-276.

[6-М] Мафҳум ва хусусияти рубоиҳои Аҳмади Ғаззолӣ / С.Саидғанизода // Конференсияи байналмилалии илмӣ-амалӣ дар мавзӯи “Филологияи Шарқ дар масири фарҳанг ва тамаддунҳо”, Донишкадаи забонҳои Тоҷикистон, 22.12.2020 сол.

[7-М] Ирфони Аҳмади Ғаззолӣ / С.Саидғанизода // Конференсияи байналмилалӣ, Паёми донишкадаи Панҷакент – 2021. С. 560-563.

[8-М] Корбурди истилоҳоти адабӣ дар осори Аҳмади Ғаззолӣ / С.Саидғанизода // Конференсияи байналмилалӣ, Паёми донишкадаи Панҷакент – 2022. С. 675-680.

[9-М] Ашъори Аҳмади Ғаззолӣ ва хасоиси он / С.Саидғанизода // Конференсияи байналмилалӣ, Паёми донишкадаи Панҷакент – 2022. С. 680-683.

[10-М] Нақши “Рисолат-ут-туюр”-и Аҳмади Ғаззолӣ ба “Мантиқ-ут-тайр”- Аттори Нишобурӣ / С. Саидғанизода // Конференсияи байналмилалии “Филологияи араб ва замони муосир” Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, 28-уми октябри соли 2022 – Душанбе. С. 143-146.

[11-М] “Савонеҳ-ул-ушшоқ” ва бадеиёти он // С. Саидғанизода // Конференсияи ҷумҳуриявӣ “Заминаҳои ривоҷу ташаккули филологияи араб дар ҷаҳони муосир”, Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, 16-уми ноябри соли 2021 – Душанбе. С. 212-215.

[12-М] Арзишҳои бедии “Савонеҳ-ул-ушшоқ”-и Аҳмади Ғаззолӣ / С. Саидғанизода // Конференсияи ҷумҳуриявӣ “Масоили мубрами арабшиносии тоҷик”, Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, 28-уми октябри соли 2022 – Душанбе. С. 356-361.

Кори диссертатсионии Саидғанизода Саидсултонхон дар мавзуи «Хусусиятҳои бадеӣ ва услубии насри Аҳмади Ғаззолӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯйи ихтисоси 6D021400-Адабиётшиносӣ (6D021403-Таърихи адабиёт, равобити адабӣ) ҷавобгӯйи талаботи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва муаллифи он шоистаи дараҷаи номзади илмҳои филология мебошад.

Хулосаи мазкур дар ҷаласаи васеи кафедраи филологияи араби МДТ-и «Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи академик Бобоҷон Ғафуров» бо иштироки устодони кафедраи номбурда, кафедраи грамматикаи забони арабӣ, кафедраи забонҳои форсӣ-хитоӣ қабул шудааст.

Дар ҷаласа иштирок доштанд: 10 нафар
Натиҷаи овоздиҳӣ: «тарафдор» – 10, «зид» – 0, «бетараф» – 0.
Суратҷаласаи № 5-ум аз «9-уми» декабри соли 2022.
Мудири кафедраи филологияи араби
МДТ-и «Донишгоҳи давлатии Хуҷанд
ба номи академик Бобоҷон Ғафуров», номзади
илмҳои филология, дотсент: **Анварова М.Н.**

Маълумот барои тамос:
Суроға: 735700 Ҷумҳурии Тоҷикистон,
вилояти Суғд, ш.Хуҷанд, гузаргоҳи Б. Мавлонбеков 1,
тел. (+992) 92-767 36 63
E-mail: m.anvarova2018@mail.ru

Котиби ҷаласа Тоҷибоева М.

«Имзоҳои М.Н.Анварова ва М.Тоҷибоеваро тасдиқ мекунам».
Сардори Раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси МДТ
«Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи академик
Бобоҷон Ғафуров»: Наврӯзов Э.М.

Маълумот барои тамос:
Суроға: 735700 Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш.Хуҷанд, гузаргоҳи Б. Мавлонбеков 1.
Тел.: (+992) 900420202
E-mail: n.ehson@mail.ru